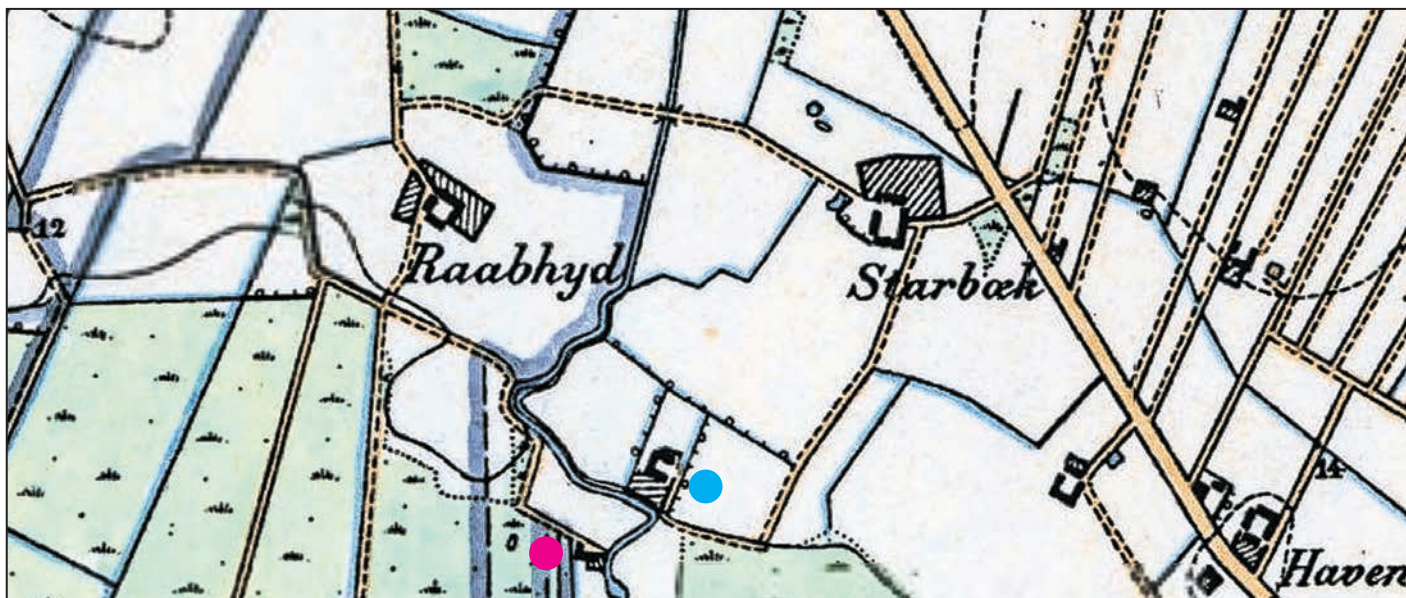
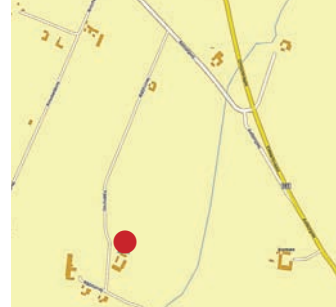

Raabhui Råbhuivej 17, Gandrup

Gandrup matr. nr. 20a

Tekst af Klem Thomsen

Redigering og billedvalg af Asbjørn Thomsen

På højkantkortet fra 1840 er gårdene Raabhyd og Starbæk, der ligger på hver sin side af Gåser Å, vist med navne.

● er Lille Starbæk, der ligger på østsiden af åen.

● er den oprindelige bebyggelse på nutidens Råbhuivej 21.

Den brede blå farve er sognegrænsen mellem Vester Hassing sogn og Øster Hassing sogn.

Gården Raabhui ved Gåser Å ligger på grænsen mellem Vester Hassing Sogn og Øster Hassing Sogn. 1781 er første gang stednavnet "Raabhui" nævnes i de skriftlige kilder, nemlig i kirkebogen for Østerhassing Kirke.

For første gang er her samlet alle fakta om gården historie (til og med side 7), beskrivelse af den lokale topografi (side 8 til 9) og forklaring på gårdens navn (fra side 10) med en komplet oversigt over de forskellige stavemåder af gårdens navn gennem tiderne.

I 1760 gifter Jens Andersen fra "Lille Starbech" sig med Maren Jensdatter fra Øster Hassing. Ægteparret får datteren Bodil Jensdatter i 1761 og datteren Maren Jensdatter i 1764, begge børn angives at være født på "Lille Starbech". I 1781 får datteren Bodil et barn, hvorom kirkebogen meddeler følgende: "Dom 8 á Trinit. blev Bodil Jens Datters (Jens Andersens Datter i Raabhui) Uægte ¹⁾ Barn døbt i Østerhassing Kirke, og kaldet Maren Kirstine ... barnefader er Jens Erichsen".

Forholdet bliver i øvrigt legaliseret 5 år senere, hvor parret gifter sig, men barnet bliver boende hos sine bedsteforældre. Nævnte indførsel er den ældst fundne i kirkebogen med navnet Raabhui.

I 1786 dør Maren Jensdatter, "Jens Andersens hustru af Lille Starbech", 59 år gammel.

Ved folketælling i 1787 angives Jens Andersen at være "bonde og husmand [på Raabhuie]". Han bor sammen med datteren Maren Jensdatter og barnebarnet Maren Kirstine Jensdatter. Ved folketællingen i 1801 angives Jens Andersen at være "husmand med jord [på Raabhui]", og han bor stadig sammen med datteren

og barnebarnet. Mærkværdigvis er Raabhui i 1787 optalt under Vester Hassing sogn og i 1801 optalt under Øster Hassing sogn. I 1814 dør Jens Andersen, "Enkemd. af Raabhui", 85 år gammel.

Det er højst sandsynligt, at Jens Andersen ved alle ovenstående kirkehandlinger og folketællinger har boet på samme sted, et sted som kaldes Lille Starbæk i 1760, 1761, 1764 og 1786, og som kaldes Raabhui i 1781, 1787, 1801 og 1814. Det er også værd at lægge mærke til, at alle kirkelige handlinger, som kan knyttes til stedets beboere, frem til 1814 foregår i Øster Hassing kirke, og herefter i Vester Hassing kirke.

Desuden er Raabhui fra starten af "på Holtet", mens den senere bliver og i dag er "af Gandrup". Måske skyldes denne forvirring, at der i virkeligheden er tale om to parceller, én i Øster Hassing sogn og én i Vester Hassing sogn, altså en parcel på hver sin side af Gåser Å.

Jens Andersen er fæster ²⁾ af ejendommen Raabhui antagelig fra sit giftermål i 1760 og indtil gården sælges til selveje i 1802.

1) Uægte om et barn lyder hårdt i nutiden, men "uægte" er reelt kun en forkortelse for "uægteskabelig", altså et barn som er født udenfor et ægteskab.

2) Fæste er en livsvarig, og tit arvelig, forpagtning af jord, som der betales fæsteafgift for.

3) Herregårdsslagter var et øgenavn for en række spekulanter, som efter landboreformerne og under Englandskrigene opkøbte herregårde og udstykkede dem i rask tempo, bortsolgte bøndergodset til fri ejendom ved at sælge fæstegårdene til selveje og eventuelt også udparcellere hovedgårdsjorden til bondegårde og husmandssteder.

Blandt de kendte af disse er bl.a. Michael Rodewald Gjørup (1757-1835).

4) Hartkorn betyder egentlig "hårdt korn", altså brødkorn, men tidligere var tønne hartkorn en enhed for værdien af landbrugsjord (en kombination af jordens areal og ydeevne). I den lange periode, hvor al betaling foregik som byttemandel med konkrete varer var det nødvendigt med et fælles værdimål. Man besluttede sig til at sammenligne alle varer med værdien af det såkaldte "hårde korn" eller hartkorn.

Hartkorn måltet i tønder (ikke at forveksle med tønner land). 1 tønne = 8 skæpper = 32 fjerdingkar = 96 album. Hartkorn blev brugt som skattegrundlag på landbrugsjord frem til 1903, hvor man vedtog en ny skattelovgivning, men alligevel vedbliver man mange år derefter med at angive hartkorn som udtryk for jordens bonitet (produktionsevne).

1802

I oktober 1801 gifter Maren Jensdatter "af Raabhui paa Holtet", forannævnte datter, sig med enkemanden Niels Jensen "tjenende i Kiærsgaard". Ægteparret får sønnen Knud i 1803 og sønnen Anders i 1806, ved første barnedåb er forældrene "af Raabhui" og ved næste barnedåb af "Raabhuij paa Holtet". Alle disse kirkelige handlinger foregår i Øster Hassing kirke.

Ved skøde af 11. juni 1802 køber "Niels Jensen tjenende udi Kærsgaard i Westerhassing Sogn og Bye" stedet til selveje. Sælgeren er tilsyneladende et konsortium med "Kammerraad Michael Rodewall Gjørup³⁾ af Wiborg" i spidsen. Handlen angives at omfatte "det Huus paa Gandrup Byes Mark udi Westerhassing Sogn, Kjær Herred, Aalborg Amt, som kaldes Raabhui, og haves i fæste af Jens Andersen Bak, bestaaende af Hartkorn⁴⁾ 2 Skp 3 Fdk 2 Alb, tilligemed Huuslodden som er udlagt ved Pølhaugen paa bemeldte Gandrup Byes Ejendomme, af Hartkorn 3 Skp 1½ Alb, tilsammen Ager og Engs Hartkorn = 6 Skp ½ Alb, hvilket Hus med Ejendomme og alt dets tilliggende og tilhørende, samt Herlighed og Rettighed, i Overensstemmelse med vedhæftede under 22te Septbr 1801 oprettede Kjøbecontract, skal tilhøre Kjøberen og Arvingerne, som en uigjenkaldelig Ejendom, da han for samme har betalt den accorderede Kjøbesumma = 450 Rdl, skriver Fire Hundrede og Halvtrediesendstye [det er ikke en skrivefejl, sådan er det skrevet i skødet] Rigsdaler".

Af skødet bekræftes, at ejendommens sidste fæster er ovennævnte Jens Andersen. Det fremgår også, at stedet består af

Gården Raabhui, Råbhuivej 17, fotograferet 1948-52 af Aalborg Luftfoto.

Foto: Hals Arkiv

to selvstændige parceller, måske med et hus på begge, da den første parcel omtales "det Huus", og den anden parcel omtales "Huuslodden". Købet vedrører Raabhui, mens Lille Starbæk ikke er nævnt. Skødets oplysninger kan suppleres med oplysninger fra de ældste matrikelkort, se det senere afsnit om stedet topografi.

Niels Jensen dør 11. april 1820, 56 år gammel. I kirkebogen for Vester Hassing står "Jens Nielsen, Gmd i Raabhui", men det skrevne navn må være en fejlskrivning fra præstens side; gårdmanden på Raabhui hedder altså Niels Jensen. Kort forinden havde han solgt sin ejendom. I 1829 dør Maren Jensdatter, "Niels Jensens Enke fra Raabhui", 68 år gammel.

1820

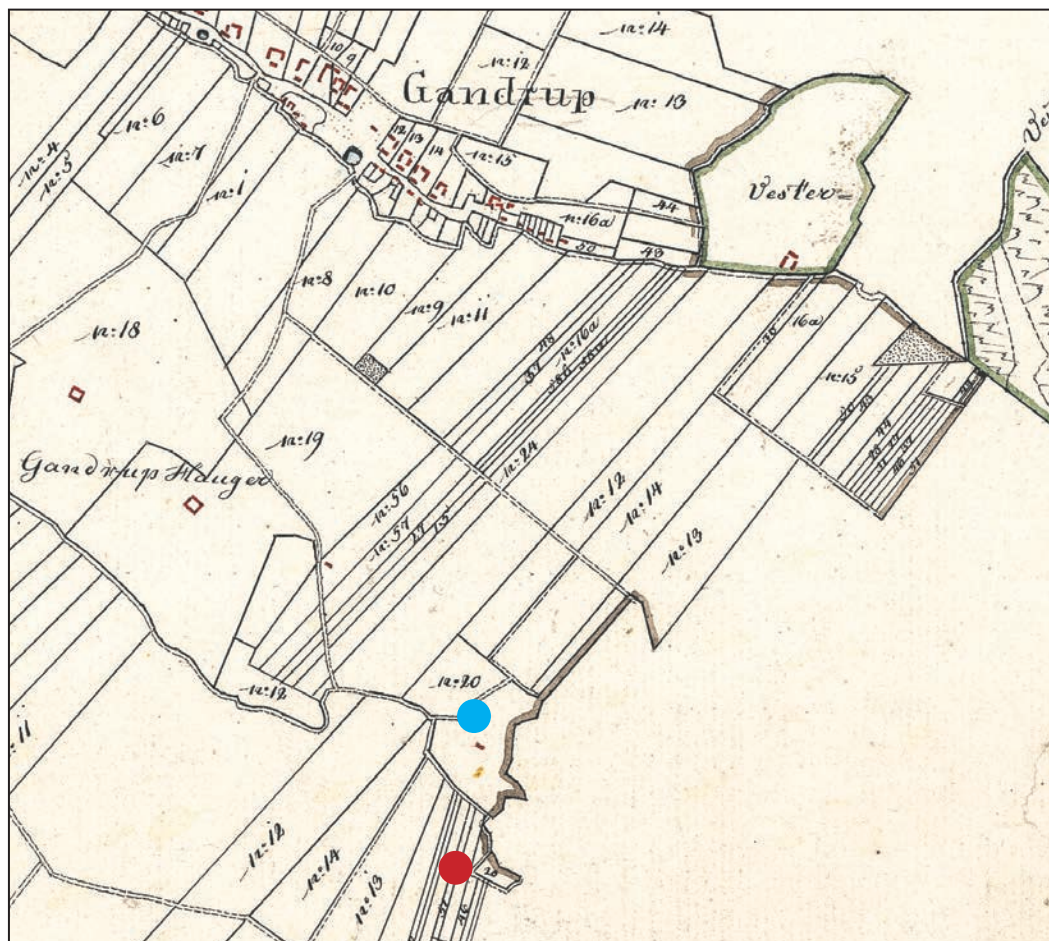
Den 18. marts 1820 underskrives et skøde, hvor "Niels Jensen i Raabhuie" sælger sin ejendom Raabhui til Jens Larsen "af Westerhassing". Skødet har stor lighed med forrige skøde, da handlen angives at omfatte "det Huus paa Gandrup Byes Mark, udi Westerhassing Sogn, Kjer Herred, Aalborg Amt, som kaldes Raabhuie, og til Dato af mig har været beboet, bestaaende af Hartkorn 2 Skp 3 Fdk 2 Alb, tilligemed Huuslodden som er udlagt ved Pølhaugen paa bemeldte Gandrup Byes Eiendomme af Hartkorn 3 Skp 1½ Alb. tilsammen Ager og Engs Hartkorn 6 Skp ½ Alb ... og da fornævne Jens Laursen for samme har betalt mig den accorderede Kjøbe Summa 200 Rbdl S, nævner 200

Fortsættes næste side

Sognekort over Vester Hassing sogn fra omkring 1820.

- er hovedparcellen for Raabhui med matr.nr. 20.
- er den mindre Raabhui-parcel, der også har matr.nr. 20.

Foto: Hals Arkiv

5) "Med ført Pen" eller "Med paaholden Pen" betyder, at underskriveren ikke kunne skrive. Måske kunne vedkommende heller ikke læse, men dette var for så vidt uden betydning, for hans underskrift, som blev prentet med ført hånd, blev ikke sat, før skriveren havde læst hele skødet op. Og at alt var gået korrekt til blev bevidnet af to vitterlighedsvidner med deres underskrifter.

6) Tinglæses. I dag bliver et skøde udfærdiget af en advokat, underskrevet ved denne og senere tinglyst i retten. Dengang, hvor folk ikke nødvendigvis kunne læse og skrive, blev skødet ført ind i tingbogen af tingskriveren i retten, hvorefter det blev læst op og underskrevet. Et dokument var før Tinglysningsloven af 1926 tinglæst, når det var oplæst i retten i et offentligt retsmøde.

7) Aftægt er betegnelsen for en aftale, hvorefter en ny ejer (eller fæster) af en ejendom forpligter sig til at underholde den tidligere ejer og hans ægtefælle, så længe de lever. Sådanne aftaler var meget udbredte. Det aftalte underhold blev oftest fastsat ved en aftægtskontrakt, som nærmere bestemte ydelsernes art: bolig og naturalydelser som fødevarer og brænde samt tidspunktet for levering.

Aftægtskontrakten blev som oftest tinglyst på ejendommen.

8) Matrikul/matrikel. Se noten på næste side.

Rigsbankdaler Sølv". Skødet er underskrevet "Niels Jensen med paaholden Pen" ⁵⁾.

Den 14. maj 1820 underskrives en panteobligation, som tinglæses ⁶⁾ fredag den 19. maj samme år. Ifølge denne får "Jens Laursen boende i Raabhui [et lån] i rede Penge af 139 Rdl 12 Sk skriver et Hundrede Tredive og Ni Rigsbankdaler tolv Skilling Sølv" af ungkarlen Lars Sørensen i Vester Hassing. Långiveren får "første Panterrettighed" i besætningen og indboet på Raabhui og "anden Panterrettighed [i gården] Raabhui med tilliggende Eiendomme staaende for Agers og Engs Hartkorn 6 Skp ½ Alb". Det fremgår også, at nævnte anden panterrettighed er "næst efter de to Hundrede Rigsbankdaler Sølv, som [er] denne Eiendoms første Panterrettighed ... til Aftægtsmand Niels Jensen i Raabhui". Så den forrige ejer, Niels Jensen, er i forbindelse med handlen kommer på aftægt ⁷⁾ på ejendommen.

Få dage efter underskrivelsen af ovenstående panteobligation, nemlig den 17. maj 1820, gifter den 30-årige Jens Larsen sig i Vester Hassing kirke med den 39-årige Maren Kirstine Jensdatter, begge "i Raabhui". Bruden er det "uægte" barn, som bliver født på stedet i 1781. Ægteparret får datteren Else Cathrine Jensdatter, som fødes på Raabhui i 1823.

Ved folketællingerne i 1834 og 1840 er ægteparret at finde på ejendommen, kaldet henholdsvis Raabhui og Raabhus, sam-

men med deres datter. Jens Larsen angives at være "Husmand [der] lever af sin jordlod". Ved folketællingen i 1845 bor der på Raabhus, foruden de tre tidligere nævnte personer, også datterens søn Jens Peter Andersen, som er født i 1843. Barnefaderen er sønnen fra naboejendommen på østre side, på den anden side af Gåser Å, nemlig Anders Pedersen i Starbæk.

1848

Ved skøde af 28. april 1848, tinglæst 5. maj, overdrager Jens Laursen ejendommen til sin "Svigerson Anders Pedersen af Starbæk mit efter Skjøde af 18 Mai 1820 [det er nu den 18. marts, men selv skøder kan indeholde fejl] eiende og hidtil iboende Sted "Raabhui" kaldet paa Gandrup Byes Mark i Westerhassing Sogn med samtlige ... paastaaende Bygninger og underliggende Eiendomme, tilsammen staaende for Hartkorn 6 Skp ½ Alb gammel Matricul ⁸⁾ og efter den nye Matricul for Hartkorn 1 Td 2 Skp 1 Fk 2¼ Alb.". Samtidig kommer Jens Larsen og hustruen Maren Kirstine Jensdatter på aftægt. Skødet er underskrevet af "Jens Laursen med ført Pen" ⁵⁾.

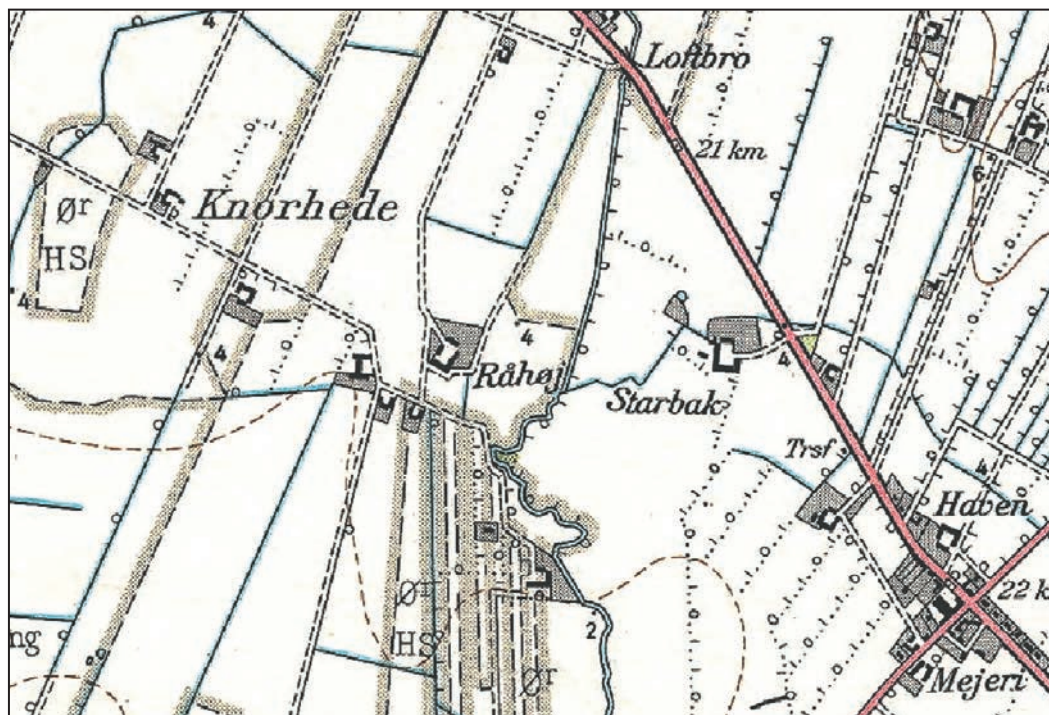
I pantebogen fylder skødet knap én side, mens aftægtskontrakten, som er tinglæst særskilt, fylder godt 2½ sider. Købesummen på ejendommen er 100 rigsbankdaler. I aftægtskontrakten kapitalise-

Fortsættes næste side

Det geodætiske målebordsblad er opmålt i 1884 og løbende revideret frem til 1965.

Lille Starbæk, der var med på kortet fra 1840 er her forsvundet. Alt tyder på at den lille gård blev nedrevet i slutningen af 1880'erne.

Foto: Historiske kort på nettet

8) **Matrikul/matrikel.** Danmark er blevet matrikuleret flere gange, således i 1644 og 1688. De tidlige matrikler blev imidlertid ikke vedligeholdt med hensyn til forandringer i ejendomsforholdene, og efter udskiftningen i slutningen af 1700-tallet var der behov for udarbejdelsen af en ny matrikel, og det skete i 1844.

Med matriklen af 1844 fik vi de matrikelnumre, der bruges den dag i dag. Efter den gamle matrikel (før 1844) havde Raabhui altså et hartkorn på 6 skæpper og ½ album, og efter den nye matrikel (efter 1844) er hartkornet på ejendommen 1 tønde, 2 skæpper, 1 fjerdingkar og 2¼ album. Stedet har nu fået matr. nr. 20, men dette nye matrikelnummer er ikke slået så meget igennem, at det er indskrevet i skødet fra 1848.

9) **Aftægtskontraktens kapitalisering** er udregnet som 75 rigsbankdaler i etableringsomkostninger, samt årlige løbende udgifter på 45 rigsbankdaler i 5 år, hvilket giver 225 rigsbankdaler. Udgifterne i alt kapitaliseres hermed til 300 rigsbankdaler. For køberen er der en form for forsikringsaspekt i aftalen, da hans slutudgifter er afhængige af, hvor længe aftægtsfolkene lever.

res køberens forpligtelser til 300 rigsbankdaler⁹⁾. Dette viser i al sin tydelighed, at en aftægtskontrakt er en dyr affære for en køber, og det viser samtidig den vigtighed, aftægtskontrakten har for en sælger. Den er kort sagt sælgerens pensionsordning, som gerne skulle sikre ham og ægtefællen et rimeligt udkomme resten af deres liv.

Brylluppet var dog ikke afholdt ved skødet underskrivelse, men det var aftalt. Den 9. juni 1848 gifter den 28-årige Anders Pedersen fra Starbæk sig med den 25-årige Else Cathrine Jensdatter fra Raabhui.

Ved folketællingen i 1850 bor ægteparret Anders Pedersen og Else Cathrine Jensdatter på "Raabhui" sammen med sønnen Jens Peter Andersen, og sammen med aftægtsægteparret Jens Larsen og Maren Kirstine Jensdatter. De samme personer bor på "Raabhøi" ved folketællingen i 1855. Desuden er der nu en tjenestepige på ejendommen, men det skyldes måske at fru i huset er gravid.

Ægteparret Anders Pedersen og Else Cathrine Jensdatter får sønnen Søren Christian Andersen senere i 1855, og ægteparret får datteren Ane Margrethe Andersdatter i 1857. Ved folketællingen i 1860 bor ægteparret på "Raabhøi" sammen med deres 3 børn og aftægtsægteparret. Aftægtskonen Maren Kirstine Jensdatter dør senere i 1860 på Raabhui, 81 år gammel. Ved folketællingen i 1870 bor ægteparret på "Raabhus" med deres 3 børn, aftægtsmanden og en tjenestepige. Aftægtsmanden Jens Larsen dør i 1874 på "Raabhui", 85 år gammel.

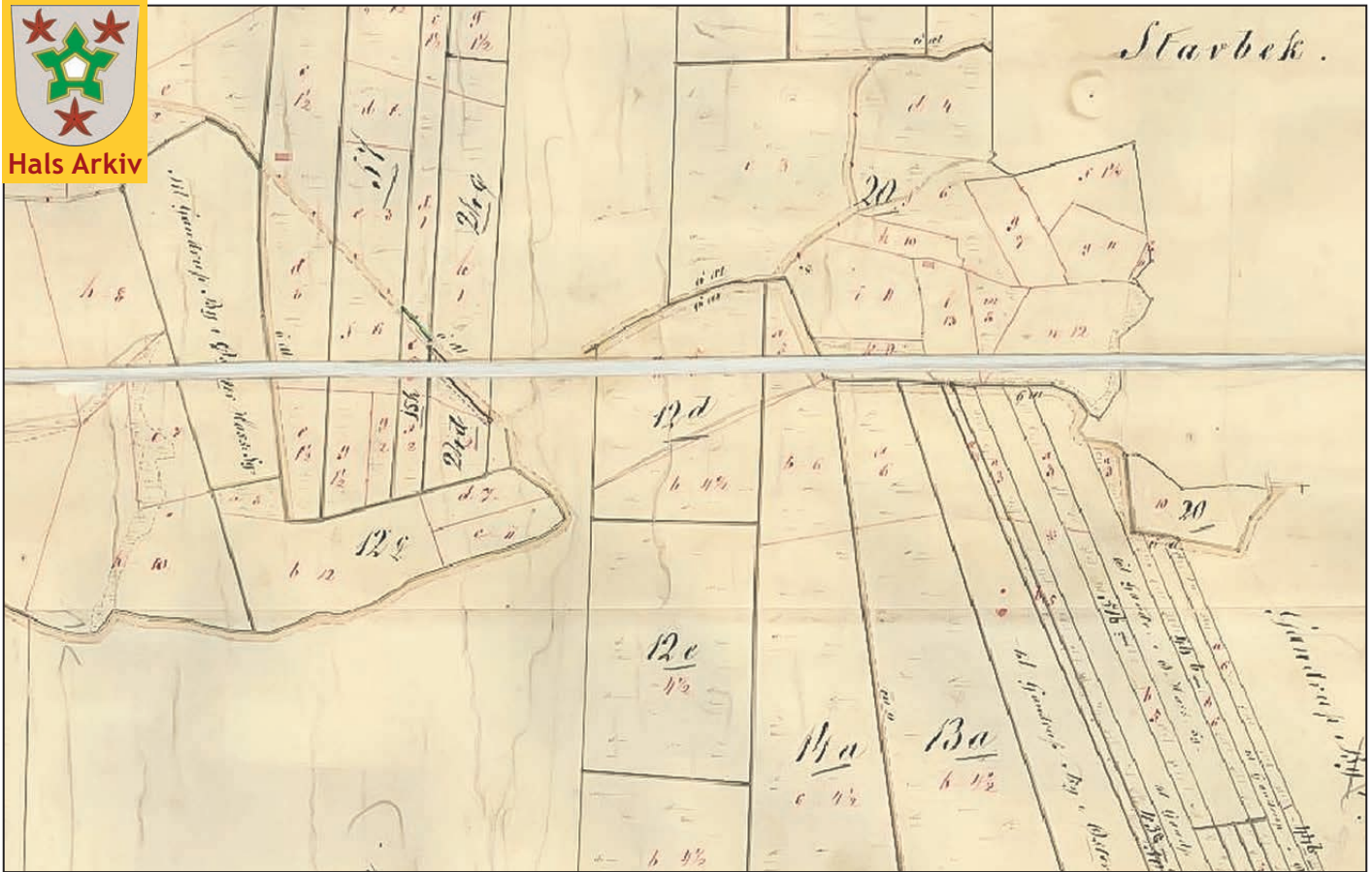
I 1877 gifter Niels Peter Pedersen, som er født i Stae 1856 og som ved vielsen

"tjener i Raabhui", sig med husets datter Ane Margrethe Andersen, som er født på Raabhui 1857 og som ved vielsen er "hjemme i Raabhui". Ægteparret får i 1878 sønnen Anders Peter Pedersen, der dog dør året efter, 9 måneder gammel. Ved fødslen angives Niels Peter Pedersen at være indsidder, altså at bo til leje, så formentlig har det nygifte par overtaget den nu ledige aftægtsbolig. Ved folketællingen i 1880 bor begge ægtepar i huset, og der er nu både en tjenestepige og en tjenestekarl.

1882

Ved skøde af 6. april 1882, tinglæst 14. april, overdrager Anders Pedersen sin ejendom Raabhui til svigersønnen Niels Peter Pedersen. Ejendommen er nu er del større, for Anders Pedersen har købt jord til i 1852, 1869 og 1871, så den nu består af "M N: [matrikelnummer] 20 af Gandrup af Hartk: [hartkorn] 1 Td 2 Skp 1 Fdk 2¼ Alb ... M N: 67f af Gandrup af Hartk: 0 Td 3 Skp 0 Fdk 1 Alb ... M N: 194bd af Hals af Hartk: 0 Td 0 Skp 0 Fdk 0¼ Alb ... M N: 26b af Gaaser af Hartk: 0 Td 3 Skp 3 Fdk 0 Alb". Det samlede hartkorn er nu på 2 tønder, 1 skæppe, 1 fjerdingkar og ½ album.

Nu er det Anders Pedersen og Else Cathrine Jensdatter, som kommer på aftægt og flytter i aftægtsboligen. I pantebogen fylder skødet godt ½ side, men aftægtskontrakten, som er tinglæst særskilt, fylder ca. 3 sider. Som sikkerhed for aftægtskontrakten bliver der i forbindelse med denne tinglæst en hæftelse på 9.750 kr.

Matrikelkort for ejerlavet Gandrup By, Vester Hassing sogn, 1875-1907.

I 1908 tilkøber Niels Peder Pedersen "af Raabheu" matr.nr. 13g.

Foto: Historiske kort på nettet

Niels Peter Pedersen og Ane Margrethe Andersen får datteren Else Magrethe Katrine Pedersen i 1882, sønnen Anders Peter Pedersen i 1884, datteren Jensine Marie Pedersen i 1886 (dør i 1888, 2 år gammel) og datteren Jensine Martine Pedersen i 1889. Ved folketællingen i 1890 bor ægteparret på "Raabhøi" sammen med 3 børn, aftægtsægteparret Anders Pedersen og Else Cathrine Jensdatter, en tjenestepige og en tjenestedreng. I 1894 får ægteparret Niels Peter Pedersen og Ane Margrethe Andersen datteren Ane Ottilie Pedersen. Ved folketællingen i 1901 bor ægteparret på "Raabhøj" sammen med de 3 yngste børn, aftægtsægteparret, en tjenestedreng og en slægtning.

Aftægtsmanden Anders Pedersen dør i 1906, så ved folketællingen senere i 1906 er ægteparret, deres 3 yngste børn, aftægtskone og en tjenestekarl at finde på "Raabhøj".

I 1908 tilkøber Niels Peter Pedersen "af Raabheu" matr. nr. 13g, som har et hartkorn på 5 skæpper, 3 fjerdingkar og $2\frac{3}{4}$ album.

Ved folketællingen i 1911 bor de samme personer på "Raabhøi" som 5 år tidligere, dog er tjenestekarlen en anden. Aftægtskone Else Cathrine Jensdatter dør i 1915. Ved folketællingen i 1916 bor ægteparret på "Raabhøi" sammen med de 2 yngste døtre, og nu 3 tjenestekarle.

1913

Niels Peter Pedersen sælger sin ejendom Raabhui i 1917, sådan da, for allerede i 1913 sælger han en del af sin ejendom til sønnen Anders Peter Pedersen Raabhøj. Det drejer sig bl.a. om en udstykning fra det oprindelige matr. nr. 20, som herefter bliver til matr. nr. 20a. Den nye udstykning får matr. nr. 20b. Det nævnes i skødet, at køberen har overtaget og bebygget den nye parcel, som senere bliver til nutidens Råbhivej 21.

Ved skøde af 31. marts 1917, tinglæst 13. april, sælger Anders Peter Pedersen Raabhui af Gandrup ejendommen til svogeren Jens Anton Jørgensen, der var gift med hans lillesøster Ane Ottilie Pedersen. Herefter overtager Anders Peter Pedersen sit barndomshjem.

1917

Ved skøde af 26. maj 1917, tinglæst 1. juni, overdrager Niels Peter Pedersen sin ejendom "Raabhui" til sønnen Anders Peter Pedersen Raabhui. Ejendommen består nu af hele 13 matrikelnumre, matr. nr. 20a, 67f og 13g i ejerlavet "Gandrup, V. Hassing Sogn", matr. nr. 78a, 79a, 80a, 81a, 82a, 83a, 84a og 85a i ejerlavet "Gandrup, Ø. Hassing Sogn", matr. nr. 8c i ejerlavet "Gaaser, Ø. Hassing Sogn" [som er erhvervet ved mageskifte, dvs. bytte af fast ejendom, med ejeren af Starbæk i 1887; matr. nr. 8c var den del af Starbæks ejendom, som lå vest for Gåser Å] og

Fortsættes næste side

Henning Martinus Pedersen, der kort før brylluppet købte Raabhui, var født i Bakgaarden ved Vester Hassing. Hans kommende hustru, Elna Dorthea Nielsen var født på Groben - nabogården til Bakgaarden.

De blev viet af sognepræsten H. H. Siegumfeldt den 8. april 1944 i Vester Hassing kirke og brylluppet blev holdt på Groben.

Foto: Hals Arkiv

10) Interessentselskabet I/S Knoldgaard blev stiftet i 1903, da 55 lodsejere fra tørvefattige områder, herunder også Gandrup, købte gården Knoldgaard, beliggende lige nord for Aslund Plantage, med tilliggende mose. Formålet med købet var at få adgang til tørv, som var en vigtig råvare til opvarmning, så kort efter købet blev selve gården solgt fra. Men mosen og skoven (ca. 1/3 af Aslund Plantage) beholdt selskabet for at kunne opfylde dets formål.

Der blev gravet tørv i Knoldgaards Mose frem til midten af 1960'erne.

Selskabet eksisterer endnu og har stadig 55 interessenter. Men nu er tørvene ikke længere hovedformålet. Interessentselskabet bevarer i stedet en historie og et stykke natur.

11) Denne oplysning stammer fra slægtsbogen *Slægten fra Groben*, og stemmer fint overens med, at Henning Martinus Pedersen angives at være gård-ejer ved sin vielse den 8. april 1944.

matr. nr. 194bd i ejerlavet "Hals By og Sogn". Selv om hartkorn ikke mere bruges som skattegrundlag, bliver det stadig angivet i skødet. Købet omfatter sælgerens "Andel i Nørresundby Andelsslagteri og Gandrup Mejeri, samt [sælgerens] Andel i Interessentskabet Knoldgaard"¹⁰⁾. Køberen forpligter sig til "at levere mig [sælgeren] og min Hustru Ane M. Pedersen eller den længstlevende af os aarlig 15000 Stk. gode Skudtørv, og 1 Favne Brænde, der leveres paa vor Bopæl i Vester og Ø. Hassing Kommune". Denne hæftelse kapitaliseres til 100 kr. årligt. Det bemærkes endvidere i skødet, at matr. nr. 194bd er solgt, men at "Køberen har Ret til at afgrave alt Tørvejord samt Lyng og Træ". Købesummen er 40.000 kr.

Den 29-årige Anders Peter Pedersen Raabhui var nogle år forinden, i 1913, blevet gift med den 23-årige Else Marie Pedersen Stegenborg. Noget tyder på, at han allerede da har taget efternavnet Raabhui til sig.

Ved folketællingen i 1921 bor ægteparret "Anders Raabhui [og] Else Raabhui" på gården af samme navn sammen med en tjenestepige, en forkarl, en 2. karl, en 3. karl og en daglejer. Ved folketællingen i 1925 er foruden ægteparret kun en tjenestekarl og en tjenestepige at finde på stedet. Ved folketællingen i 1930 er folkeholdet igen udvidet, nu til 3 tjenestekarle og en tjenestepige. Ved folketællingen i 1940 bor ægteparret "Anders Peter Raabhui [og] Marie Raabhui" på

ejendommen sammen med en forkarl, 2 karle og en husassistent.

Ægteparret Anders Peter Pedersen Raabhui og Else Marie Pedersen Stegenborg ser ikke ud til at få børn.

194x

På grund af et hul i de tilgængelige digitaliserede ejendomsoplysninger kendes næstkommende ejerskifte ikke. Knud Pedersen, ejer af Raabhui fra 1986, mener dog, at da hans far overtog Raabhui i 1944, købte han af en mellemhandler, som havde stykket en del af ejendommens jord fra, inden han solgte denne videre.

1944

I 1944 overtager Henning Martinus Pedersen ejendommen "Råbhui"¹¹⁾. Ejendommen er på dette tidspunkt på 35 tønder land.

"Ungkarl Gaardejer Henning Martinus Pedersen af Raabhui Vester Hassing Sogn, Født i Bakgaarden, Vester Hassing Sogn, Aalborg Amt 1919 d. 11. April" og "Ungpige Elna Dorthea Nielsen, Født i Groben Vester Hassing By og Sogn 1922 d. 18. Juni" vies af sognepræsten H. H. Siegumfeldt den 8. april 1944 i Vester Hassing kirke. Ægteparret får sønnen Jørgen Peter i 1943, sønnen Per i 1944, sønnen Knud i 1946, datteren Anne Grethe i 1948 og sønnen Kaj Lykke i 1958 (død 1975). Den ældste søn er født på Groben i Vester Hassing, mens alle de øvrige er født på Raabhui ved Gandrup.

Fortsættes næste side

Luftfotoet af Raabhui er fra 1966-1968.

Foto: Hals Arkiv

1986

I 1986 overtager sønnen Knud Pedersen ejendommen Raabhui efter sin far. Hans forældre fraflytter ejendommen, som herefter står tom godt et års tid.

1988

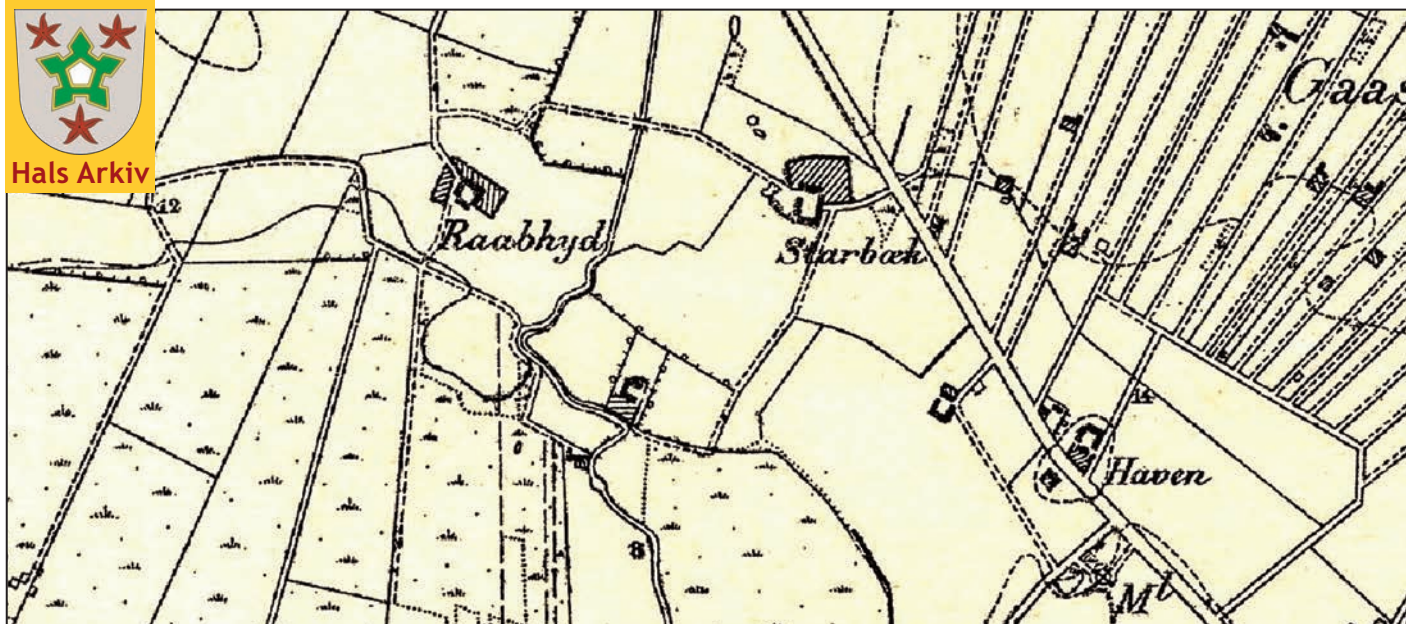
Den 1. marts 1988 overtager Poul Andersen ejendommen Raabhui. I forbindelse med salget lægger Knud Pedersen landbrugsjorden ind under naboejendommen Rytterhaven (Råbhuivej 27), som han havde erhvervet i 1985.

Ejendommen består i dag - marts 2020 - af matr. nr. 20a med et jordtilliggende på 16.548 m², 3 tønder land.

Fotografiet af ejendommen Raabhui på Råbhuivej 17 er fra foråret 2020.

Foto: Klem Thomsen

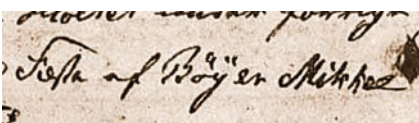
Det geodætiske målebordsblad er opmålt i 1884 og udgivet i 1885. Lille Starbæk er derfor med på kortet.
Foto: Historiske kort på nettet

Raabhui og Starbæks topografi

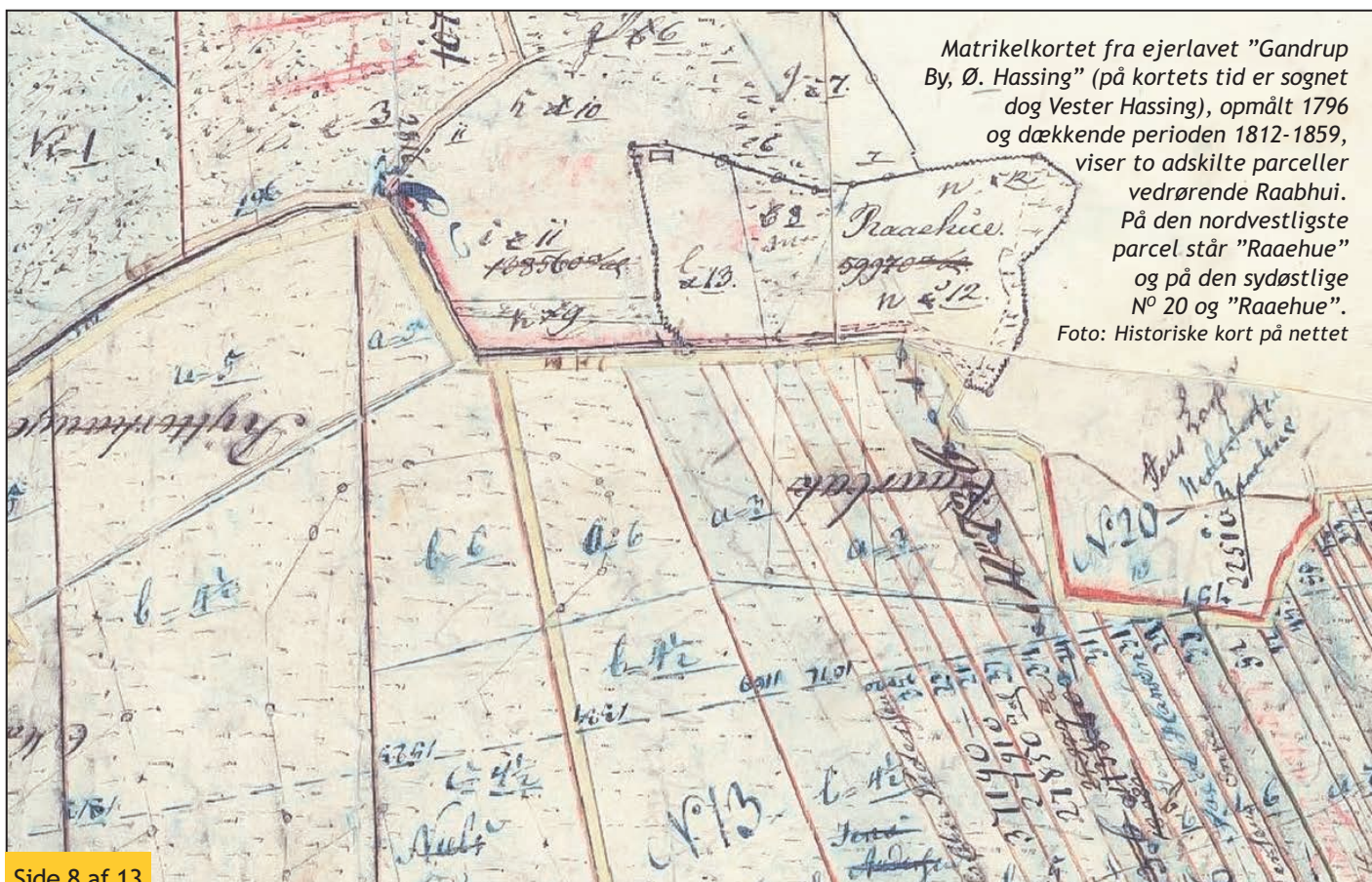
Historien starter med Lille Starbæk, så derfor vil det være på sin plads, at se på topografien på begge sider af Gåser Å. Gårdene Starbæk og Raabhui ligger lige ovenfor hinanden, Starbæk på østre side af Gåser Å, i Øster Hassing sogn, Raabhui på vestre side af Gåser Å, oprindeligt i Vester Hassing sogn. Beliggenheden i forhold til hinanden ses også på ældre kort.

I dag ligger et sted ved navn Lille Starbæk øst for gården Starbæk og nord for landevejen, men dette sted opstår først langt senere.

Det første Lille Starbæk lå syd for gården Starbæk, tæt ved Gåser Å og lige ovenfor nutidens Råbhuivej 21. I 1822 sælges "til ungkarl Peder Christensen af Gaaser det huus paa Holtet under forrige Østeraagaards Gods som nu haves i Fæste af Bøyer Mikkel". Formentlig er fæsteren den Michel Pedersen, som er påført Gåser bys ældste matrikelkort. Ved de efterfølgende handler får vi først navnet - Lille Starbæk - og senere matrikelnummeret - matr. nr. 9 - på ejendommen.

Kopi fra Tingbogen vedrørende handlen med Lille Starbæk i 1822.

Matrikelkortet fra ejerlavet "Gandrup By, Ø. Hassing" (på kortets tid er sognet dog Vester Hassing), opmålt 1796 og dækkende perioden 1812-1859, viser to adskilte parceller vedrørende Raabhui. På den nordvestligste parcel står "Raehue" og på den sydøstlige N° 20 og "Raehue".
Foto: Historiske kort på nettet

Matrikelkortet fra ejerlavet "Gåser By, Ø. Hassing", udskiftet 1797, dækkende perioden 1812-1857, viser kun den største af Raabhuis parceller.

Nederst på kortet ses matr. nr. 9 med ejendommen Lille Starbæk indtegnet
Foto: Historiske kort på nettet

Matrikelkortet fra ejerlavet "Gandrup By, Ø. Hassing" - se kortet på side 8 - (på kortets tid er sognet nu Vester Hassing), opmålt 1796, dækkende perioden 1812-1859, viser to adskilte parceller vedrørende ejendommen Raabhui. På den nordvestligste parcel står "Raaehue", parcellen har en størrelse på 59.970 kvadrat alen, men der er ikke påført nogen ejer. På den sydøstligste parcel står formentlig også "Raaehue", men det kan også læses som "Raaehus", parcellen har en størrelse på 22.510 kvadrat alen, og som nuværende ejer er anført Jens Larsen, mens Niels Jensen er anført som forrige ejer.

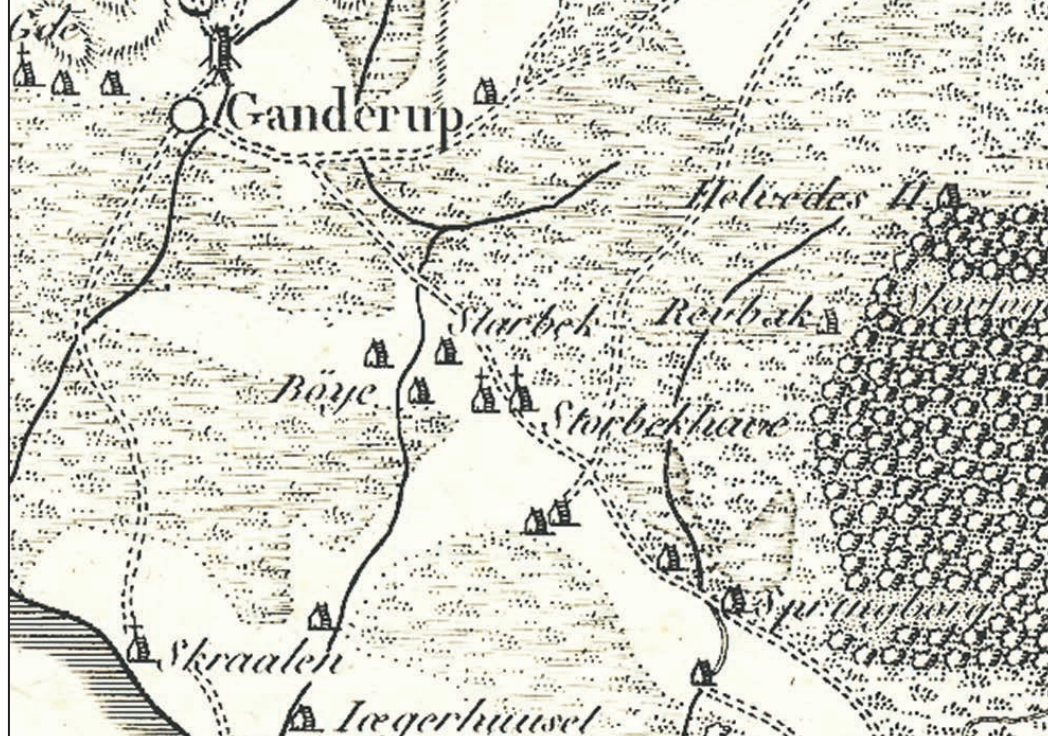
Niels Jensen er ejer af Raabhui 1802-1820, mens Jens Larsen er ejer af Raabhui 1820-1848. De to parceller er på henholdsvis 23.629 m² og 8.869 m², så ejendommen er i alt på 32.498 m², svarende til knap 6 tønder land. Den store parcels placering må svare til nutidens Råbhuivej 17, mens den lille parcel må svare til nutidens Råbhuivej 21.

Matrikelkortet fra ejerlavet "Gåser By, Ø. Hassing" (på kortets tid staves det nu Gaaser), udskiftet 1797, dækkende perioden 1812-1857, viser kun den ene af Raabhuis parceller. Vest for gården Starbæk, og udenfor Øster Hassing sogn, er indtegnet stedet "Pølhaugen", der er angivet som hørende til "Gandrups Mark". Lige syd for dette sted, stadigvæk udenfor Øster Hassing sogn, står "Jens Andersen" og derunder "Raahue". Denne tekst hører formentlig til parcellen nedenfor, som tydeligvis er en del af matrikelkortet, altså hørende til Øster Hassing sogn, hvorpå der er skrevet "No 20", det senere matrikelnummer på Raabhui, samt "Niels Jensen" og "Jens Andersens Mark", begge tekster er streget over, som om matriklen har forladt Øster Hassing sogn. Denne matrikel har angivet størrelsen 59.970 kvadrat alen, og svarer dermed til den nordvestlige parcel på Gandrup-matrikelkortet. Jens Andersen er fæster af Raabhui o. 1760-1802, og Niels Jensen er ejer af Raabhui 1802-1820. Oplysningerne på dette matrikelkort er således ældre end oplysningerne på Gandrup-matrikelkortet. Lige øst for nævnte Raabhui-parcel (på 59.970 kvadrat alen) ligger matr. nr. 9, ejendommen Lille Starbæk, og lige syd for Lille Starbæk må den lille parcel under Raabhui (på 22.510 kvadrat alen) ligge; den er dog ikke tegnet ind på kortet. Og mellem Lille Starbæk og de to Raabhui-parceller løber Gåser Å.

Ordet "pøl" bruges om en mudderblandet vandsamling i et større eller mindre hul, så måske er Pølhaugen simpelthen betegnelsen for datidens vådområde.

Ifølge Knud Pedersen, der er barnefødt på Raabhui og ejer af denne 1986-1988, har det pågældende område et tydeligt mindre lag muldjord end de øvrige jorder deromkring, så kan man her have gravet møntørv, altså græstørv til at lægge på rygningen af et stråtag, spørger han. Svaret blæser i vinden, men gravede man i fordums tid græstørvene af i et område tæt ved Gåser Å, var muligheden for at skabe et vådområde i hvert fald stort.

Pølhaugen nord for Raabhui
fotograferet foråret 2020.
Foto: Klem Thomsen

På Videnskabernes Selskabs kort fra 1793 er der vest for gården "Starbæk" placeret en gård, som må være den vi kender som Raabhui; men et stykke under den står "Bøye".

Foto: Historiske kort på nettet

Stedets navn - Raabhui

12) **Bøye.** Nærværende forfatter læste længe dette navn som "Røye", men fundet af navnet "Bøyer Mikkel" som fæster af Lille Starbæk fik mig til endnu engang systematisk at gennemgå korttegnerens måde at skrive de enkelte bogstaver på.

Konklusionen er, at der på Videnskabernes Selskabs kort fra 1793 står "Bøye" ved gården Raabhui, men teksten står en anelse længere væk fra gården end ved de omkringliggende gårde, så det kan ikke afgøres, om det er stedet eller gården, som kaldes "Bøye".

Ifølge Holbergørdbogen, oplysningstidens sprog 1700-1750, kan bøje eller bøye tolkes som "få til at krumme sig eller indtage en krum stilling". Måske hentyder navnet bare til Gåser Å's mange krumninger, men det vurderes ikke at have noget med navnet Raabhui at gøre.

Den ældste person, vi kender med tilknytning til stedet, er Jens Andersen, fæster o. 1860-1802, der dels angives at bo på Lille Starbæk og dels at bo på Raabhui. Af skødet i 1802 fremgår, at Jens Andersen, har haft Raabhui i fæste. Han har antagelig også haft Lille Starbæk i fæste, da han så sent som i 1786 angives at bo her. Men hen over tid bider navnet Raabhui sig mere og mere fast til stedet og hans bo-pæl. Men antagelig har han været fæster af jord på begge sider af Gåser Å.

På Videnskabernes Selskabs kort, udgivet 1793, ses gården "Starbæk" (Starbæk) øst for Gåser Å. Vest for åen ses også en gård, som ud fra placeringen at dømme kun kan være Raabhui. De to gårde ligger lige ovenfor hinanden og med stort set samme afstand til åen. Desuden ses syd for disse gårde endnu en gård, øst for Gåser Å, som kun kan være Lille Starbæk. Ved gården Raabhui står navnet "Bøye" ¹²⁾.

Gårdens navn er stavet meget forskelligt gennem tiderne, og de mange forskellige stavemåder tyder på, at betydningen af det oprindelige navn ikke altid kendes.

Man skal her være opmærksom på, at navnet er opstået i en tid, hvor der endnu tales dialekt, og i en tid, hvor der ingen retskrivning er. Navnet skrives simpelthen som det lyder i skriverens øre, så navnet ses gennem tiderne stavet vidt forskelligt. Endvidere kan utydelig skrift få læseren til at tolke bogstaverne anderledes, end dem skriveren mente at sætte på papiret (jævnfør note 12).

Nærværende forfatter er stødt på 15 forskellige stavemåder ¹³⁾ på gårdens navn, ud af i alt 65 forekomster. Heraf optræder Raabhui hyppigst, og tæller vi de

13) Denne optegnelse må ikke anses som komplet. Det er kun en optegnelse over de forskellige navne på ejendommen, nærværende forfatter er stødt på under arbejdet med at finde ejendommens historie. Navnene kommer i den rækkefølge, de først optræder, efterfulgt af alle de kilder med samme navn, som er fundet (ØH er forkortelse for Øster Hassing kirkebog, VH er forkortelse for Vester Hassing kirkebog og FT er forkortelse for folketælling).

Raabhui - ØH-1781, FT-1801, ØH-1801, ØH-1803, ØH-1814, VH-1820, Panteobligation 1820, VH-1823, VH-1829, FT-1834, VH-1843, Skøde 1848, VH-1848, FT-1850, VH-1855, VH-1857, VH-1860, Skøde 1882, VH-1882, VH-1886, VH-1913, Skøde 1917, FT-1921, FT-1930, VH-1944, VH-1946, VH-1948, VH-1958.

Raabhuie - FT-1787, Skøde 1820.

Raubhui - Skøde 1802.

Raabhuij - ØH-1806.

Raaehue - Sogneprotokol for Vester Hassing 1806-1820, Matrikelkort 1812.

Raabhus - FT-1840, FT-1845, FT-1870.

Raabhøi - Realregister 1848, FT-1855, Trap Danmark 1859, FT-1860, Trap Danmark 1875, FT-1890, FT-1911, FT-1916.

Raabhuj - VH-1874, VH-1877, VH-1878, VH-1879, VH-1884, VH-1888, VH-1894, FT-1901.

Raabhyd - Målebordsblad 1884.

Råhøj - Centimeterkort 1885, Centimeterkort 1975, Matrikelkort 2020.

Raabhøj - VH-1889.

Råhuj - Matrikelkort 1907, Matrikelkort 1961.

Raabheu - Skøde 1908.

Robhøi - FT-1911, FT-1916.

Raabhue - FT-1921, FT-1925.

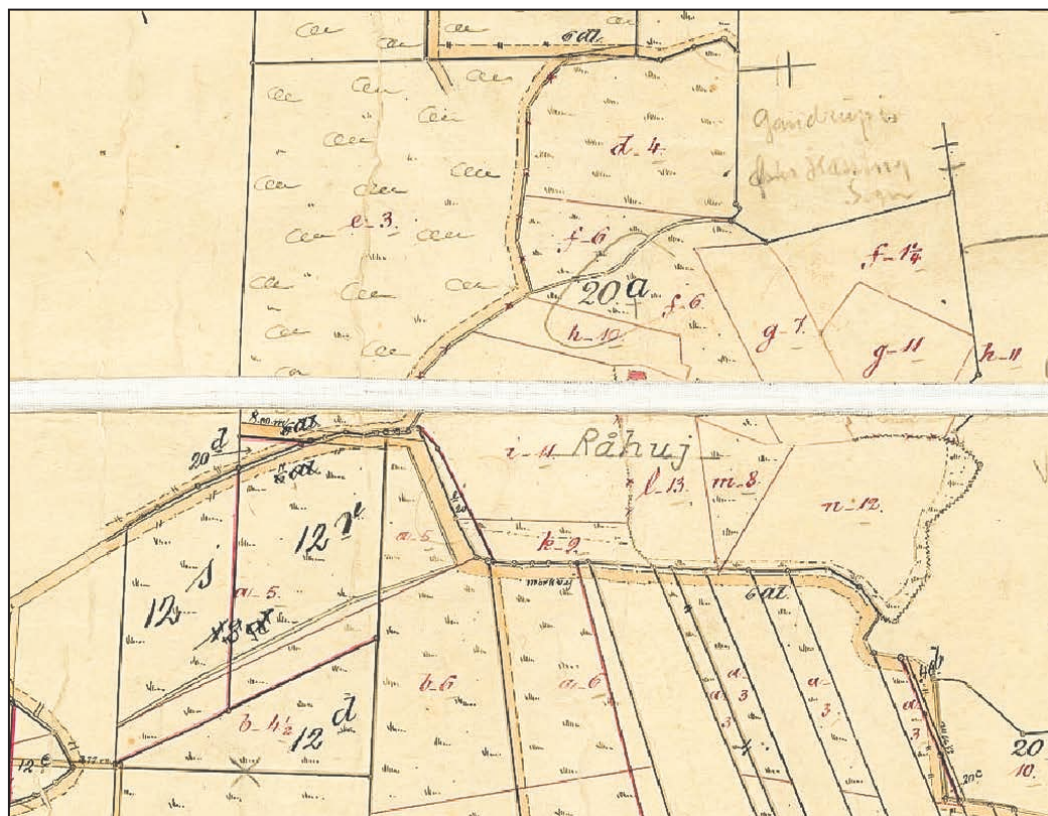
14) Blandt andet fortæller den 85-årige Sigrød Krogh i 1997 følgende historie til avisen: Der, hvor gården Råbhui blev opført, lå der oprindeligt en lille faldefærdig ejendom helt for sig selv udenfor Gandrup by. Den blev revet ned, og gården bygget. Da ejendommen stod færdig, sagde min oldefar: Her kan jeg råbe og hui uden, at nogen hører mig. - Så derfra stammer navnet, og det er til troendes, slutter Sigrød Krogh.

Historien er sød og sikkert blevet fortalt mange gange i familien, og formentlig er der også blevet bygget en ny ejendom i hendes oldefars tid. Men Sigrød Kroghs oldefar er Anders Pedersen, der overtog ejendommen i 1848, og da havde navnet altså allerede eksisteret i mindst 70 år.

15) Ejeren af Raabhui 1986-88, Knud Pedersen, har til en avis fortalt følgende i 1997, som han selv har fået fortalt:

I sejlskibenes tid - før bøjer og lysfyr ledte skibene gennem Limfjorden - var der blevet bygget poster på land, som blev bemanded, når der var tåge eller dårlig sigte. Når så skibene var på vej ind i Limfjorden, havde hver post sit eget karakteristiske kendingsråb, så skipper om bord altid vidste, hvilken position skibet lå på. Gården lå kun et par kilometer fra Limfjorden, og posten her skulle så have haft råbet HUI, fortæller Knud Pedersen. Heller ikke denne historie har han dog kunnet få endelig bekræftet af sagkyndige kilder.

Hvis et sådant varslingsystem havde eksisteret, må det have krævet en administration, som havde efterladt sig skriftlige spor. Der er også et par svagheder i teorien. Næmlig hvordan man i det hele taget fik adviseret "råberne" om, at der kom skibe. Desuden er det tvivlsomt, om noget i tæt tåge, havde mod på at vove sig igennem 1-2 km vådområde, sikkert vådere i fordums tid, for at finde en signalpost.

På matrikelkortet Gandrup by 1907 har Raabhui-parcellerne nu fået betegnelserne 20a og 20b.

Foto: Historiske kort på nettet

beslægtede navne Raabhui, Raabhuij og Raabhuj med forekommer dette navn i 60% af alle forekomster. Navnet Raabhui ses første gang i 1781, mens "fordrejningerne" af navnet først kommer til i 1800-tallet. Der kan hermed ikke være tvivl om, at Raabhui er det oprindelige navn. Tilbage er så at forklare navnets betydning.

Der er gennem tiderne fremkommet mange teorier om, hvor navnet Raabhui kommer fra. De fleste af teorierne kan blankt afvises, da de ikke tager højde for, at navnet er mindst 240 år gammelt ¹⁴⁾. Alle teorier om endelsen "høj" kan også afvises, da denne først ses fra midten af 1800-tallet. Desuden må lokalt fremkomne teorier vurderes som tvivlsomme ¹⁵⁾. Også navneforskere har haft problemer med at kunne give en plausibel forklaring på det mærkværdige navn Raabhui ^{16) 17)}, men der er dog et bud fra en enkelt navneforsker ¹⁸⁾.

Nærværende forfatter tror på sidstnævnte teori om, at man råbte efter folk på gården, for at få hjælp til at komme over Gåser Å. Ses på Videnskabernes Selskabs kort var der allerede i 1793 en vej over åen omkring 1 km nord for Raabhui. Så formentlig var også her en bro, og det var nok det mest brugte overgangssted. Hvorfor så ikke bruge den fra Raabhui? Knud Pedersen, barnefødt på Raabhui, fortæller, at den nuværende Råbhuivej i hans fars tid på gården (1944-1986) kun var en simpel jordvej, der tit var mere eller mindre ufremkommelig; først da lodsejerne gik sammen om at hæve vejen, løste det problem sig.

16) En forespørgsel 1997 til Institut for Navneforskning resulterede i følgende svar fra Bent Jørgensen:

Tak for brev med forespørgsel om navnet Råbhui. Et ganske besynderligt navn, som desværre ikke kendes i rigtig gammel tid. Første gang vi har noteret det er på et kort fra 1796, hvor det skrives Raehue, udtalen er i 1917 noteret som [rohuj] med tryk på anden stavelse. Trykfordelingen kunne tale for, at navnet egentlig er en lille sætning i bydeform "råb huj", svarende til Snurom, Slukefter, Pasop, Bilidt osv. Ordet huj er et gammelt, almindeligt tilråb til heste og stude i Jylland. Denne forklaring er dog ganske usikker. F.eks. burde bydeformen af råbe ikke miste sit b her, sådan som de ældre former viser, og det ville også stå åbent, hvad navnet egentlig skulle sigte til [ved] det pågældende sted. Man kan håbe på, at der en dag fremkommer former som er væsentlig ældre end 1796, og som derfor måske kan løfte sløret for navnets betydning; indtil da må det betragtes som uforklaret.

17) og 18) - se noterne på næste side.

17) Gordon Albøge: Stednavne i Hals Kommune - Årsskrift 2010, Museumsforeningen for Hals Museum, skriver om Raabhui:

Til kategorien spottende eller respektløse navne hører muligvis også et gårdnavn i Vester Hassing sogn. Men det er vanskeligt at fastslå dets oprindelige form. I Matriklen 1844 skrives det Raehue, på Generalstabskort 1884 Raabhyd, senere kortudgaver har Raabhuj og Raahuj. Udtalen er i 1884 noteret som Raabhyd, i 1917 som ro'hu, AE har rå'hu:j. Anden stavelse gengiver sandsynligvis dialektens form af udsagnsordet huje. Hvis første stavelse, trods manglede dækning i de to professionelle dialektoptegnelser fra 1917 og 1951-52, er udsagnsordet råbe, foreligger der måske en atypisk spøgende og drillende navnedannelse Råbe-og-huje med baggrund i beboernes livsstil. Tolkningen må betegnes som usikker.

Når vejen kunne være ufremkommelig midt i 1900-tallet, hvordan var det så ikke i slutningen af 1700-tallet? På den tid var vandvejen for det meste mere fremkommelig end landvejen. Hvis fæsteren af Raabhui var den samme som fæsteren af Lille Starbæk, havde han et vist behov for at komme over Gåser Å. Og hvis han havde et større læs, som skulle over, havde han formentlig behov for en ekstra hånd og måtte huje efter hjælp. Sandsynligvis blev dette overfartssted også brugt af de nærmeste naboer.

Og hvor lå dette overfartssted så? Det lå ved Lille Starbæk og gik over tæt ved nutidens Råbhuivej 21, lige efter en stor krumning, så det værste af strømmen blev tonet lidt ned. Senere blev der bygget en enkel bro på stedet, men denne er helt væk i dag. Og på begge sider af overfartsstedet var der tidligere vejforbindelse, fra Lille Starbæk til Holtet, og fra Raabhui til Gandrup. Folk fra dette område brugte ikke den nordligere vej, da åen var den letteste vej.

Ejendommen på Råbhuivej 21 fotograferet mellem 1948 og 1952 af Aalborg Luftfoto. I højre side ses den spinkle bro over Gåser Å.

Foto: Hals Arkiv

18) En forespørgsel i 2018 til Center for Navneforskning gav følgende svar fra Birthe Eggert:

Tak for jeres mail om stednavnet Råbhui. Jeg beklager min lange svartid; jeg har søgt mange forskellige steder for at klarlægge navnets overlevering.

Der kan næppe være tvivl om, at det er gården Råbhui/Raabhui, som er den oprindelige navnebærer. Det ældste skriftlige belæg, jeg har fundet, er fra matriklen 1844, hvor det skrives Raehue. Senere skrives det så forskelligt som Raabhyd, Raabhuj og Raabhøj.

En udtaleoptegnelse fra 1950'erne viser en udtalelse uden -b- og med tryk på sidste stavelse, som har et langt -u. Når et så relativt ungt stednavn har så forskellige stavemåder, siger det mig, at det er et usædvanligt navn som de, der har skrevet det ned, ikke har forstået indholdet af.

Den eneste mulighed jeg ser, er at navnet tilhører to forskellige typer stednavne. Den ene type er de såkaldte imperativnavne, som er navne der udtrykker en handling i bydemåde (jf. fx Springforbi, Kryb-i-ly og Stat-ene), her således Råb-huj, altså en opfordring om at råbe huj! Med denne tolkning kan man henføre navnet til en type af navne, som indeholder ord for at råbe, kalde, skrig osv. som er velkendte især i Norge og Sverige ved lokaliteter med vand, som skal passeres. Man råber altså efter hjælp for at komme over vandet. På Fyn findes et Hudevad (nu landsby sydøst for Odense), hvor forleddet er ordet huje, og det betegner et sted ved en å, som var vanskelig at passere, hvorfor man råbte (hujede) efter hjælp for at komme over.

For Råbhui kunne det være, man råbte efter folk på gården for at få hjælp til at komme over den nærliggende å. Hvorvidt denne tolkning passer med de historiske fakta på stedet, har jeg desværre ikke mulighed for at efterprøve.

Knud Pedersen viser hvor broen har ligget.

Foto: Klem Thomsen.

Raabhui fotograferet fra luften i 1980.

Foto: Hals Arkiv

Upubliceret kildemateriale

Arkivalieronline (<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/geo/geo-collection/5>): Kirkebøger fra Øster og Vester Hassing sogne.

Arkivalieronline (<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/geo/geo-collection/7>): Folketællinger fra Øster Hassing og Vester Hassing sogne.

Arkivalieronline (<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/geo/geo-collection/9>): Realregistre, skøde- og panteprotokoller fra Vester Hassing og Øster Hassing sogne.

Dansk Demografisk Database (ddd.dda.dk/soeg_person.asp): Folketællinger fra Øster Hassing og Vester Hassing sogne.

Kortmateriale fra <https://hkpn.gst.dk/> (Historiske kort på nettet).

Slægtsbogen *Slægten fra Groben*, udarbejdet af Gudrun R. Christensen, 1943.

“Blå mandag” på Raabhui, den 1. april 1957. Elna og Henning Pedersens fire børn Per, Knud, Anna Grethe og Jørgen Peter har besøg af nabobørnene Hans Ingolf Hansen, Ingrid Hansen og Ella Jensen. Konfirmanden er Jørgen Peter - drengen i den ternede skjorte, der holder den mørke hest i grimen.
Foto: Hals Arkiv

